

«Тасдиқ мекунам»:

Ректори МТД «Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи
Садриддин Айни» доктори илмҳои
таърих, профессор

Ибодуллозода А.И.

аз «29» 09 соли 2026

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар МТД «Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни» ба кори диссертатсионии Нарзуллозода Маърифат Нарзулло дар мавзуи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва мундариҷаи диссертатсия ба муқаррароти шиносномаи ихтисоси илмии 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)), аз ҷумла ба самтҳои марбут ба асосҳои назариявӣ ва методологии таълими забонҳои хориҷӣ, технологияҳо ва усулҳои муосири таълими забони англисӣ, ташаккули дониш, малака ва салоҳиятҳои забонӣ ва коммуникативии таълимгирандагон, инчунин баҳодиҳии самаранокии раванди таълими забони англисӣ мувофиқ мебошад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқ. Муҳимият ва зарурати таҳқиқи масъалаи омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ аз он бармеояд, ки дар шароити ҷаҳонишавӣ, густариши муносибатҳои байналмилалӣ, рушди технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ва афзоиши талабот ба донишмандони забонҳои хориҷӣ омӯзиши забони англисӣ аз синни барвақтӣ аҳамияти махсус касб менамояд. Дар ҷомеаи муосир донишмандони забони хориҷӣ на танҳо воситаи муошират, балки яке аз шартҳои муҳими рушди маърифатӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии шахсият маҳсуб ёфта, заминаи азхудкунии он маҳз дар давраи томактабӣ гузашта мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи баланд бардоштани сифати таълиму тарбия, омода намудани кадрҳои баландихтисоси педагогӣ, омӯзиши забонҳои хориҷӣ ва истифодаи технологияҳои муосири таълимӣ яке аз самтҳои муҳими рушди соҳаи маориф ба ҳисоб меравад. Муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ҳамчун зинаи аввалини низоми таҳсилот дар ташаккули шахсияти кӯдак, инкишофи нутқ, тафаккур, қобилияти маърифатӣ ва

малакаҳои аввалини муоширати иҷтимоӣ нақши муҳим доранд. Аз ин рӯ, таълими забони англисӣ дар ин марҳила бояд бо дарназардошти хусусиятҳои синнусолӣ, психологӣ ва маърифатии кӯдакон ба роҳ монда шавад.

Дар чунин шароит нақши омӯзгор ба таври назаррас меафзояд. Омӯзгори оянда бояд на танҳо сатҳи зарурии дониши забони англисиро соҳиб бошад, балки асосҳои педагогика ва психологияи синнусолӣ, методикаи таълими барвақтии забонҳои хориҷӣ, технологияҳои интерактивӣ, усулҳои бозӣ, воситаҳои аёни, суруд, ҳаракат, ҳикоя ва муколамаро хуб донад ва дар амал истифода карда тавонад. Аз ин рӯ, омодагии касбии ӯ бояд хусусияти ҳамгиро дошта, ҷузъҳои забонӣ, методӣ, психологию педагогӣ, коммуникативӣ ва технологиро фаро гирад.

Таҳлили таҷрибаи омодаسازیи омӯзгорони оянда нишон медиҳад, ки байни талаботи муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба омӯзгорони дорои омодагии махсуси забонӣ ва методӣ ва сатҳи воқеии омодагии қисми муайяни хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ номувофиқатӣ мавҷуд аст. Дар бисёр ҳолатҳо омодагии донишҷӯён бештар ба азхудкунии донишҳои назариявии забонӣ равона гардида, ҷанбаҳои амалии фаъолияти касбӣ, аз ҷумла ташкили таълими забони англисӣ барои кӯдакони синни томактабӣ, интихоби маводи мувофиқ, истифодаи технологияҳои бозӣ ва коммуникативӣ ва ташкили муҳити забонӣ ба таври кофӣ ташаккул намеёбанд.

Аз ҷониби дигар, таълими забони хориҷӣ дар синни томактабӣ муносибати махсуси педагогиро талаб мекунад. Он набояд ба шакли содашудаи таълими мактабӣ табдил ёбад, балки бояд ба фаъолияти бозӣ, муоширати табиӣ, истифодаи воситаҳои аёни, ҳаракат, мусиқӣ ва фаъолияти эҷодӣ таъя намояд. Аз ҳамин сабаб, омода намудани омӯзгоре, ки хусусиятҳои чунин раванди таълиро дарк намуда, онро дуруст тарҳрезӣ ва ташкил карда метавонад, масъалаи муҳими педагогӣ ва методӣ ба ҳисоб меравад.

Баррасии асосҳои назариявӣ ва амалии масъала нишон медиҳад, ки имрӯз зарурати такмили низоми омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба миён омадааст. Ҳамзамон, масъалаҳои муайян намудани сохтор ва ҷузъҳои омодагии касбӣ, меъёрҳо ва нишондиҳандаҳои ташаккули он, шароитҳои педагогии самаранок ва технологияҳои омодаسازیи донишҷӯён ба таълими забони англисӣ ба кӯдакони синни томактабӣ ҳанӯз ба омӯзиш ва коркарди амиқи илмӣ ниёз доранд.

Ҳамин тариқ, байни талаботи ҷомеа ва низоми таҳсилоти томактабӣ ба омӯзгорони соҳибхтисос, ки қобилияти самаранок ташкил намудани таълими забони хориҷиро доранд, аз як тараф, ва сатҳи нокифояи коркарди назариявӣ ва методии низоми омодаسازیи чунин мутахассисон, аз ҷониби дигар,

зиддияти муайян ба назар мерасад. Зарурати рафъи ин зиддият, такмили мазмун ва технологияи омодагии касбӣ ва баланд бардоштани сифати оmodасозии омӯзгорони оянда интихоби мавзуи диссертатсионии «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)»-ро асоснок намуда, мубрамияти таҳқиқоти мазкурро муайян менамояд.

Дараҷаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулоса ва пешниҳодҳое, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Гузоришҳои илмӣ, хулоса ва пешниҳодҳои дар диссертатсия овардашуда аз ҷиҳати назариявӣ, методологӣ ва амалӣ ба таври кофӣ асоснок мебошанд. Диссертант ҳангоми таҳқиқи масъалаи омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба таҳлили адабиёти илмӣ, педагогӣ, психологӣ ва методӣ, омӯзиши таҷрибаи оmodасозии омӯзгорони оянда дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, инчунин натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ таъя намудааст.

Асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо интихоби дурусти заминаҳои назариявӣ методологӣ, истифодаи маҷмуи усулҳои таҳқиқотии ба мақсад, вазифаҳо ва мантиқи кори диссертатсионӣ мувофиқ, таҳлилу муқоисаи натиҷаҳои бадастомада ва санҷиши таҷрибавии шароитҳои педагогӣ, мазмун, шакл, усул ва технологияҳои пешниҳодшуда таъмин гардидааст. Дар ҷараёни таҳқиқ робитаи мантиқии байни мақсад, вазифаҳо, фарзия, марҳилаҳои таҳқиқ ва натиҷаҳои ниҳони он риоя гардида, муқаррароти асосии барои ҳимоя пешниҳодшуда бо натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ тақвият ёфтаанд.

Хулосаҳои диссертант аз натиҷаҳои таҳлили назариявӣ ва корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ бармеоянд ва ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқот мутобиқат менамоянд. Пешниҳод ва тавсияҳои амалии таҳиягардида ба такмили мазмун ва технологияи омодагии касбии омӯзгорони оянда, рушди салоҳиятҳои забонӣ, методӣ, коммуникативӣ ва психологию педагогии онҳо, инчунин баланд бардоштани самаранокии таълими забони англисӣ ба кӯдакони синни томактабӣ равона шудаанд. Дар маҷмӯъ, натиҷаҳои бадастомада дорои пайдарпайии мантиқӣ, асоснокии кофӣ илмӣ ва аҳаммияти амалӣ буда, метавонанд дар раванди оmodасозии омӯзгорони оянда, таълими фанҳои методӣ, ташкили таҷрибаомӯзии педагогӣ ва фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди истифода қарор дода шаванд.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки масъалаи омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ аз ҷиҳати назариявӣ педагогӣ асоснок гардида, мазмун, сохтор ва хусусиятҳои ташаккули чунин оmodагӣ муайян

карда шудаанд. Мафҳуми «омодагии омӯзгори оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ» ҳамчун низоми мураккаб ва ҳамгироии дониш, малака, салоҳият ва сифатҳои касбӣ баррасӣ гардида, ҷузъҳои асосии таркибии он мушаххас карда шудаанд.

Дар таҳқиқот ҷузъҳои таркибии омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ, аз ҷумла ҷузъҳои забонӣ, методӣ, психологию педагогӣ, коммуникативӣ ва технологӣ муайян ва тавсиф карда шудаанд. Ҳамзамон, марҳилаҳои ташаккул ва рушди омодагии касбии донишҷӯён дар шароити таҳсилоти олии касбӣ муайян гардида, меъёр ва нишондиҳандаҳои баҳодихии сатҳи ташаккули он асоснок карда шудаанд.

Шароитҳои ташкилӣ-педагогии ташаккули омодагии омӯзгорони оянда ба таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ муайян ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шудаанд. Дар ин замина имкониятҳои фанҳои интиҳобӣ, машғулиятҳои назариявӣ амалӣ, корҳои мустақилона ва таҷрибаомӯзии педагогӣ ҳамчун воситаҳои муҳими ташаккули омодагии касбӣ мушаххас гардидаанд.

Дар доираи таҳқиқот амсилаи ташаккули омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ таҳия гардида, мақсад, вазифаҳо, принципҳо, ҷузъҳои сохторӣ, марҳилаҳо ва натиҷаҳои пешбинишавандаи он муайян карда шудаанд. Дар асоси амсилаи мазкур методикаи ташаккули омодагии касбӣ таҳия гардида, истифодаи усулҳои интерактивӣ, бозии дидактикӣ, машқҳои коммуникативӣ, воситаҳои аёни ва технологияҳои муосири таълимӣ пешбинӣ шудааст.

Сатҳи ташаккули омодагии касбии омӯзгорони оянда муайян гардида, вобаста ба нишондиҳандаҳои таҳияшуда дараҷаҳои рушди он мушаххас карда шудаанд. Натиҷаҳои таҳқиқ имкон доданд, ки мушкilotи асосии оmodасозии донишҷӯён ба таълими забони хориҷӣ ба кӯдакони синни томактабӣ муайян гардида, роҳи воситаҳои тақмили раванди омодагии касбии онҳо пешниҳод карда шаванд.

Самаранокии амсила, методика ва шароитҳои ташкилӣ-педагогии пешниҳодшуда дар ҷараёни корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ мавриди санҷиш қарор гирифтааст. Натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки ташаккули самараноки омодагии омӯзгорони оянда ба таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба ҳамгироии омодагии назариявӣ ва амалӣ, истифодаи мақсадноки фанҳои интиҳобӣ, таҷрибаомӯзии педагогӣ ва татбиқи технологияҳои муосири таълим вобаста мебошад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия дар асоснок намудани мазмун, сохтор ва шароитҳои ташкилӣ-педагогии ташаккули омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони

хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, инчунин таҳияи амсила ва методикаи самараноки омодаسازی онҳо ифода меёбад.

Аҳамияти илмӣ таҳқиқот дар такмили асосҳои назариявӣ педагогӣ омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забонҳои хориҷӣ, мушаххас намудани мазмун ва сохтори омодагии онҳо, муайян намудани ҷузъҳо, меъёрҳо, нишондиҳандаҳо ва сатҳҳои ташаккули омодагии касбӣ, инчунин асоснок намудани шароитҳои ташкилӣ-педагогӣ самараноки он зоҳир мегардад. Натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд барои рушди назария ва методикаи омодаسازی омӯзгорони забони хориҷӣ ва такмили низоми таҳсилоти касбии педагогӣ истифода шаванд.

Аҳамияти амалӣ таҳқиқот аз имконияти истифодаи амсила, методика, шароитҳои ташкилӣ-педагогӣ, маводи таълимӣ ва тавсияҳои методӣ таҳиягардида дар раванди омодаسازی омӯзгорони оянда дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ иборат мебошад. Натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд ҳангоми таълими фанҳои методӣ, ташкили машғулиятҳои амалӣ, таҷрибаомӯзии педагогӣ ва такмили ихтисоси омӯзгороне, ки бо таълими забони англисӣ ба кӯдакони синни томактабӣ машғуланд, истифода шаванд.

Аҳамияти иҷтимоӣ таҳқиқот ба баланд бардоштани сифати омодаسازی кадрҳои педагогӣ, рушди салоҳияти касбии омӯзгорони оянда ва беҳтар намудани сифати таълими забони хориҷӣ ба кӯдакони синни томактабӣ алоқаманд мебошад. Татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ метавонад ба фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди қобилияти забонӣ ва коммуникативӣ кӯдакон аз синни томактабӣ, баланд бардоштани сатҳи омодагии онҳо ба таҳсилоти минбаъда ва рушди фарҳанги муошират мусоидат намояд.

Аҳамияти иқтисодӣ натиҷаҳои таҳқиқот хусусияти ғайримустақим дошта, дар истифодаи самараноки имкониятҳои мавҷудаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, истифодаи мақсадноки захираҳои таълимӣ, методӣ ва кадрӣ, инчунин татбиқи шакли технологияҳои самараноки омодаسازی омӯзгорони оянда бе зарурати хароҷоти зиёди иловагӣ ифода меёбад.

Дарҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳо бо мутобиқати масъалаи таҳқиқ ба самтҳои афзалиятноки рушди низоми маориф ва омодаسازی кадрҳои педагогӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъба асосҳои назариявӣ методологии педагогика, психологияи синнусолӣ, назария ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ, инчунин истифодаи маҷмуи усулҳои ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ мувофиқ таъмин гардидааст.

Асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот ба таҳлили сарчашмаҳои илмӣ ватанию хориҷӣ, омӯзиш ва ҷамъбасти таҷрибаи омодаسازی омӯзгорони оянда дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва таҷрибаи таълими забони хориҷӣ дар

муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ таъя мекунад. Дар асоси таҳлили маводи назариявӣ ва таҷрибаи амалӣ ҷузъҳои таркибӣ, меъёрҳо ва нишондиҳандаҳои омодагии касбӣ муайян гардида, шароитҳои ташкилӣ-педагогӣ, амсила ва методикаи ташаккули омодагии омӯзгорони оянда ба таълими забони англисӣ таҳия карда шудаанд.

Эътимоднокии хулосаҳои диссертатсия бо истифодаи усулҳои назариявӣ ва эмперикии таҳқиқ, ташкили корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ, муайян намудани сатҳҳои ташаккули омодагии касбии омӯзгорони оянда ва муқоисаи натиҷаҳои марҳилаҳои гуногуни озмоиш таъмин гардидааст. Натиҷаҳои бадастомада таҳлил, муқоиса ва ҷамъбаст гардида, самаранокии шароитҳои ташкилӣ-педагогӣ, амсила ва методикаи пешниҳодшуда муайян карда шудааст. Хулоса ва тавсияҳои диссертатсия ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқ буда, метавонанд дар раванди оморасозии омӯзгорони оянда, таълими фанҳои методӣ, ташкили таҷрибаомӯзии педагогӣ ва фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми шахсии докталаб дар таҳқиқоти мазкур аз асосноккунии назариявӣ ва амалии масъалаи омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, муайян намудани ҷузъҳо, меъёрҳо, нишондиҳандаҳо ва шароитҳои ташкилӣ-педагогии ташаккули ҷунин омодагӣ иборат мебошад.

Иштироки шахсии муаллиф дар ба даст овардани натиҷаҳои илмии дар диссертатсия пешниҳодшуда ва маводи интишоргардида, таҳлилу ҷамъбасти сарчашмаҳои илмӣ-педагогӣ, психологӣ ва методӣ, омӯзиши таҷрибаи оморасозии омӯзгорони оянда, муайян намудани сатҳи омодагии касбии донишҷӯён, таҳияи амсила ва методикаи ташаккули омодагӣ, ташкил ва гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ, таҳлилу ҷамъбасти натиҷаҳои бадастомада ва таҳияи хулосаву тавсияҳои илмӣ-методӣ ифода ёфтааст.

Докталаб дар асосноккунии назариявӣ ва илмӣ-амалии масъалаҳои марбут ба омодагии касбии омӯзгорони оянда, муайян намудани имкониятҳои фанҳои интиҳобӣ ва таҷрибаомӯзии педагогӣ, асоснок намудани шакли усулҳои самараноки оморасозии донишҷӯён ба таълими забони англисӣ, инҷунин таҳия ва татбиқи амсила ва методикаи ташаккули омодагии касбии онҳо саҳми мустақим гузоштааст.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Аз рӯи мавзӯи диссертатсия 11 мақолаи илмӣ ба нашр расидааст, ки аз онҳо 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 6 мақола дар маҷмуаҳои илмӣ ва маводи конференсияҳо (Хучанд, 2021; Белгород, 2024, 2025; Пенза, 2024;

Москва, 2024) чоп шудаанд. Ҳамчунин, вобаста ба мавзуи таҳқиқот як дастури таълимӣ-методӣ нашр гардидааст.

Мазмуну мухтавои интишороти илмӣ довталаб ба мавзуи диссертатсия мувофиқ буда, натиҷаҳои асосии назариявӣ, методӣ ва таҷрибавии таҳқиқотро инъикос менамоянд. Маҷмуи корҳои нашршуда аз муаррифии кофии натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ ва апробатсияи онҳо дар муҳити илмӣ шаҳодат медиҳад.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Довталаби дараҷаи илмӣ масъалаи омодагии касбии омӯзгорони ояндаро ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди таҳқиқ қарор дода, асосҳои назариявӣю методологии он, мазмун ва сохтори омодагии касбӣ, ҷузъҳои таркибӣ ва шароитҳои ташкилӣ-педагогии ташаккули онро муайян ва асоснок намудааст. Дар таҳқиқот имкониятҳои фанҳои интиҳобӣ, машғулиятҳои амалӣ ва таҷрибаомӯзии педагогӣ дар ташаккули омодагии омӯзгорони оянда ба таълими забони англисӣ ба кӯдакони синни томактабӣ муайян гардида, амсила ва методикаи дахлдор таҳия шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқ нишон медиҳанд, ки ҳамгироии омодагии назариявӣ ва амалӣ, истифодаи технологияҳои муосири таълим, ташкили мақсадноки таҷрибаомӯзии педагогӣ ва татбиқи шароитҳои ташкилӣ-педагогии пешниҳодшуда ба баланд гардидани сатҳи омодагии касбии омӯзгорони оянда мусоидат менамоянд. Мазмун ва сохтори диссертатсия ба мақсад, вазифаҳо ва мантиқи таҳқиқот мувофиқ буда, натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ самаранокии амсила, методика ва шароитҳои ташкилӣ-педагогии пешниҳодшударо тасдиқ менамоянд. Диссертатсия аз ҷиҳати мазмун таҳқиқоти анҷомёфтаи илмӣ буда, масъалаи гузошташударо дар доираи мақсад ва вазифаҳои муайяншуда фаро мегирад.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, фаслҳои ба ҳам алоқаманд, хулосаҳои бобҳо, хулосаи умумӣ, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Дар муқаддима мубрами мавзӯ, дараҷаи омӯзиши масъала, объект ва предмети таҳқиқот, мақсаду вазифаҳо, фарзияи таҳқиқот, асосҳои назариявӣю методологӣ, усулҳои таҳқиқ, навгони илмӣ, аҳамияти назариявӣю амалӣ ва нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда муайян гардидаанд. Дар маҷмӯъ, диссертатсия ҳамчун таҳқиқоти илмӣ мустақил, мукамал ва анҷомёфта арзёбӣ мегардад.

Муаллиф дар муқаддимаи диссертатсия оид ба мубрамияти таҳқиқи масъала, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқот, асосҳои назариявӣю методологӣ ва сарчашмаи маълумотҳо, навгониҳо ва

аҳаммияти назариявию амалии таҳқиқот, фарзия ва нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшаванда, истифодаи заминаҳои эмперикӣ маълумот додааст.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

Дар боби якуми диссертатсия, ки «Асосҳои психологию педагогии омодагии касбии омӯзгори ояндаи забони хориҷӣ барои таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ» номгузорӣ шудааст, асосҳои назариявӣ, психологӣ ва педагогии омодагии касбии омӯзгорони ояндаи забони хориҷӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Диссертант масъалаҳои ташаккули маҳорату малакаҳои аз ҷиҳати касбӣ муҳимми омӯзгори забони хориҷӣ, моҳият ва хусусиятҳои омодагии касбии ӯ, талаботи муосир ба фаъолияти омӯзгор ва хусусиятҳои таълими забони англисиро дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ баррасӣ намудааст.

Дар зербоби якуми боби аввал вижагиҳои ташаккули маҳорату малакаҳои касбии омӯзгори забони хориҷӣ таҳлил гардида, нақши донишҳои касбӣ, малакаҳои методӣ, коммуникативӣ ва психологию педагогӣ дар фаъолияти омӯзгор муайян карда шудааст. Муаллиф омодагии касбиро ҳамчун раванди мураккаб ва мақсаднок арзёбӣ намуда, зарурати пайванди донишҳои назариявӣ бо фаъолияти амалии омӯзгориро таъкид менамояд.

Дар зербоби дуюми боби аввал сарчашмаҳои илмӣ ватанию хориҷӣ оид ба масъалаи омодагии касбии омӯзгори ояндаи забони англисӣ барои фаъолият дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ таҳлил карда шудаанд. Диссертант нуктаи назари муҳаққиқонро оид ба моҳият, сохтор, ҷузъҳо ва роҳҳои ташаккули омодагии касбии омӯзгор баррасӣ намуда, мавқеи назариявии худро нисбат ба масъалаи таҳқиқшаванда муайян кардааст.

Дар зербоби сеюм масъалаи омодагии касбии омӯзгори ояндаи забони англисӣ бо дарназардошти хусусиятҳои психологии тарбиятгирандагони муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтааст. Хусусиятҳои синнусолӣ, маърифатӣ, нутқӣ, эҳсосӣ ва коммуникативии кӯдакони синни томактабӣ таҳлил шуда, зарурати мутобиқ намудани шакл, усул ва воситаҳои таълими забони англисӣ ба имкониятҳои психологии кӯдак асоснок гардидааст.

Дар боби дуюми диссертатсия «Сохтор ва мундариҷаи омодагии касбии омӯзгори ояндаи забони англисӣ барои фаъолияти таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ» масъалаҳои марбут ба мазмун, сохтор ва сатҳи омодагии касбии омӯзгорони оянда мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Диссертант талаботи асосиро ба тайёрии методии омӯзгори забони англисӣ муайян намуда, ҳолати воқеии омодагии касбии донишҷӯёнро дар марҳилаи таҳсил дар донишгоҳ таҳлил кардааст.

Дар зербоби якуми боби дуюм талабот ба тайёрии методии омӯзгори забони англисӣ барои ташкили раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ баррасӣ шуда, дониш, малака ва салоҳиятҳои барои фаъолияти касбӣ зарур муайян карда шудаанд. Таваҷҷуҳи махсус ба қобилияти интихоби мазмун ва маводи таълимӣ, истифодаи усулҳои бозӣ ва коммуникативӣ, ташкили фаъолияти кӯдакон ва фароҳам овардани муҳити мусоиди забонӣ равона гардидааст.

Дар зербоби дуюм сатҳи воқеии омодагии касбии омӯзгорони ояндаи забони англисӣ барои фаъолияти педагогӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди таҳхис қарор гирифтааст. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқи таҳхисӣ сатҳи донишҳои назариявӣ, малакаҳои методӣ ва омодагии амалии донишҷӯён муайян гардида, мушкilot ва норасоии мавҷуда дар раванди оmodасозии онҳо ошкор карда шудаанд.

Дар зербоби сеюми боби дуюм меъёрҳои танзими таълиму тарбияи касбии омӯзгорони ояндаи забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олӣ муайян ва асоснок карда шудаанд. Диссертант нишон медиҳад, ки ташаккули омодагии касбӣ бояд дар асоси ҳамгироии донишҳои назариявӣ, тайёрии методӣ, фаъолияти амалӣ ва таҷрибаомӯзии педагогӣ ба роҳ монда шавад.

Дар боби сеюми диссертатсия «Технологияи оmodасозии касбии омӯзгори ояндаи забони англисӣ барои таълим дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ» технологияи педагогии пешниҳоднамудаи муаллиф ва роҳҳои татбиқи он дар раванди оmodасозии донишҷӯён баррасӣ гардидаанд. Диссертант хусусиятҳои истифодаи технологияи оmodасозии касбиро ҳангоми омӯзиши фанҳои интихобӣ ва дар раванди таҷрибаомӯзии педагогӣ муайян намуда, самаранокии онро тавассути қорҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ санҷидааст.

Дар зербоби якуми боби сеюм хусусиятҳои истифодаи технологияи оmodасозии касбии омӯзгори забони англисӣ ҳангоми омӯзиши фанҳои интихобӣ тавсиф гардида, имкониятҳои ин фанҳо дар рушди дониш, малака ва салоҳиятҳои касбии донишҷӯён нишон дода шудаанд. Мазмун, шакл ва усулҳои ташкили машғулиятҳо бо мақсади оmodа намудани донишҷӯён ба фаъолияти мустақили омӯзгорӣ муайян карда шудаанд.

Дар зербоби дуюм татбиқи технологияи пешниҳодшуда дар раванди таҷрибаомӯзии педагогии омӯзгорони оянда мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Таҷрибаомӯзии педагогӣ ҳамчун воситаи муҳими пайвастании донишҳои назариявӣ бо фаъолияти амалӣ арзёбӣ гардида, нақши он дар ташаккули малакаҳои банақшагирӣ, ташкили машғулият, интихоби усулҳои таълим ва муошират бо кӯдакони синни томактабӣ асоснок карда шудааст.

Дар зербоби сеюми боби сеюм натиҷаҳои қорҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ таҳлил гардида, самаранокии татбиқи технологияи педагогии пешниҳодшуда

арзёбӣ шудааст. Натиҷаҳои гурӯҳҳои озмоишӣ ва назоратӣ муқоиса гардида, тағйироти сатҳи омодагии касбии донишҷӯён муайян карда шудаанд. Натиҷаҳои бадастомада аз самаранокии технологияи пешниҳодшуда ва мувофиқати он ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқот шаҳодат медиҳанд.

Дар маҷмӯъ, мазмун ва сохтори диссертатсия ба мантиқи таҳқиқоти илмӣ мутобиқ буда, байни бобҳо ва зербобҳои он робитаи пайдарпай ва мантиқӣ таъмин гардидааст. Боби аввал заминаҳои назариявӣю психологӣ-педагогиро фаро гирифта, боби дуюм сохтор, мундариҷа ва ҳолати воқеии омодагии касбиро муайян менамояд ва боби сеюм ба таҳия, татбиқ ва санҷиши таҷрибавии технологияи пешниҳодшуда бахшида шудааст. Дастгоҳи илмӣ, сохтори диссертатсия ва натиҷаҳои бадастомада имкон медиҳанд, ки таҳқиқот ҳамчун кори илмии анҷомёфта арзёбӣ карда шавад.

Эродҳо ба кори диссертатсионӣ. Дар баробари дастовардҳои муҳимми зикршуда, диссертатсия ва фишурдаи он аз баъзе камбудиву норасоиҳо низ ҳолӣ нест, ки зикри онҳо барои такмили минбаъдаи таҳқиқот муфид хоҳад буд, аз ҷумла:

1. Хуб мебуд, агар дар қисми назариявии диссертатсия таҷрибаи муосири хориҷӣ оид ба оморасозии омӯзгорони забони англисӣ барои кор бо кӯдакони синни томақтабӣ васеътар таҳлил мегардид. Ин ҷиҳат метавонист заминаҳои назариявӣю методии таҳқиқотро боз ҳам ғанӣ гардонад.

2. Бисёр хуб мешуд, ки сохтор ва мазмуни технологияи пешниҳодшудаи оморасозии касбии омӯзгорони ояндаи забони англисӣ, ҷузъҳо ва марҳилаҳои татбиқи он дар автореферат нисбатан муфассалтар инъикос карда мешуданд.

3. Дар диссертатсия масъалаи истифодаи фанҳои интиҳобӣ ва таҷрибаомӯзии педагогӣ дар ташаккули омодагии касбии омӯзгорони оянда баррасӣ гардидааст. Аммо хуб мебуд, агар имкониятҳои технологияҳои рақамӣ, воситаҳои мултимедиявӣ ва захираҳои электронии таълими забони англисӣ ба кӯдакони синни томақтабӣ низ васеътар мавриди таҳлил қарор мегирифтанд.

4. Дар баъзе қисматҳои диссертатсия меъёрҳо, нишондиҳандаҳо ва сатҳҳои баҳодиҳии омодагии касбии омӯзгорони оянда шарҳи бештарро талаб мекунанд. Пешниҳоди тавсифи боз ҳам дақиқтари онҳо метавонист натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-озмоиширо возеҳтар намояд.

5. Дар феҳристи адабиёти истифодашуда ва матни диссертатсия баъзе номувофиқатҳои техникӣ, услубӣ ва имлоӣ ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба беҳтар гардидани сифати умумии кор мусоидат хоҳад кард.

Бояд зикр кард, ки камбудию норасоии зикршуда хусусияти ислоҳшаванда дошта, арзиши илмӣ, аҳаммияти назариявӣю амалии

диссертатсия ва натиҷаҳои асосии дар доираи мавзӯи таҳқиқ бадастомадаро коҳиш намедиханд.

Мутобиқати ба расмийтдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсия ва автореферати он вобаста ба талаботи дастурамал оид ба тартиби ба расмийтдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ (фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493) омода карда шуда, мақолаҳои илмӣ нашрнамудаи муҳаққиқ мазмун ва муҳтавои асосии рисоларо инъикос менамоянд. Дастовардҳои илмӣ, эътимодноӣ, хулоса ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф тибқи талаботи дастурамали Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян гардида, аз ҷиҳати илмӣ методӣ асоснок карда шудаанд.

Дар матни диссертатсия муқаррароти дастурамали Комиссияи олии аттестатсионӣ риоя гардида, матн бо забони тоҷикӣ ба таври возеҳ ва равшан таҳия шудааст. Тартиби таҳия ва ҷобачогузории қисмҳои алоҳидаи диссертатсия дуруст буда, робитаи мантиқӣ ва пайдарпайии мавод таъмин гардидааст. Дар охири ҳар як боб ҳулосаҳои мушаххас пешниҳод шуда, натиҷаҳои асосии таҳқиқ ба таври ҷамъбасти баён гардидаанд.

ХУЛОСА

1. Нарзуллозода Маърифат Нарзулло дар мавзӯи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) кори ба анҷомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона ва дар сатҳи хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

2. Муҳаққиқ ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотии дар назди худгузошта ноил гардида, иҷрои фарзияҳои илмӣ ва нуқтаҳои ба дифоъ пешниҳоднамударо тасдиқ кардааст.

3. Диссертатсия ба талаботи пешниҳоднамудаи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 августи соли 2026, №591 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Тақриз аз тарафи эксперт, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ Сатторов Асрор Каҳҳорович мураттаб шудааст. Тақризи муассисаи пешбар дар ҷаласаи кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ, ки дар он доктараби дараҷаи илмӣ Нарзуллозода Маърифат Нарзулло иштирок ва бо маъруза баромад

намуд, баррасӣ ва тасдиқ шудааст. Дар ҷаласаи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни 19 нафар устодону омӯзгорон иштирок намуданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 19 нафар, «бетараф» - нест, «муқобил» - нест. (Қарори ҷаласаи кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 29-юми сентябри соли 2026, № 2/2)

Раиси ҷаласа:

доктори илмҳои педагогӣ,
дотсент, мудири кафедраи
умумидонишгоҳии педагогикаи
Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи С. Айни

Мансурова Чамила
Сулаймоновна

Эксперти таҳқиқоти диссертатсионӣ,
дотсенти кафедраи умумидонишгоҳии
педагогикаи Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни
номзади илмҳои педагогӣ

Сатторов Асрор
Қаҳҳорович

Котиби илмӣ ҷаласа:
номзади илмҳои педагогӣ

Арбобова Фароғат
Анваровна

29.09. 2026

Имзои Ҷ.С. Мансурова, А.Қ., Сатторов ва Ф.А. Арбобоваро тасдиқ мекунам.

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДОТ ба номи С. Айни

Қодирзода Сайвали
Муҳибулло

Суроғаи муассисаи пешбар: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе,
х.Ёбони Рӯдакӣ, 121; Тел: +992 (37) 224 13 83,
E-mail: info@mail.ru, www.tgpu.tj